

Farklı Kuşaktan Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Ataerkillik Anlayışı: İzmir Şirinyer Örneği

Gender Roles and Patriarchy Understanding of Women from Different Generations: The Example of İzmir Sirinyer

Araştırma Makalesi – Research Article

Barış ÇAĞIRKAN

İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, bcagirkan@gmail.com,
ORCID Numarası | ORCID Numbers: 0000-0002-0013-1831

Öz

Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumun belirlediği ideal kadınlık ve erkeklik algısına göre belirlenmiş rollerdir. Toplumsal cinsiyet rolleri anlayışının belirlenmesinde kültürel ve kuşaklararası aktarım son derece etkilidir. Dönemsel olarak toplum/topluluk yapılarında meydana gelen jenerasyon farkları, bu kuşakların üyeleri arasında benzer toplumsal cinsiyet anlayışlarını ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle, çalışma kapsamında örneklem sadece kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmanın amacı farklı kuşaktan kadınların toplumsal cinsiyet rollerini anlayışını ve toplumsal cinsiyet rolleri anlayışının kuşaklar arasında nasıl değişim gösterdiğini ortaya çıkarmaktır. Yapılan analizler sonucunda “aile içi ilişkiler, toplumsal cinsiyet rolleri, ev içi emek, ataerkillik” olarak belirlenen kategoriler üzerinden bu değişim ele alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre geleneksel cinsiyet rolleri ev içi emek ve çocuk bakımı konusunda kuşak farkı olmaksızın kadınlara daha fazla sorumluluk yüklediğini göstermektedir. Özellikle çalışan kadınlar hem hane ekonomisine katkı sağlamak hem de hane içi düzenin devam etmesi için ev içi emeği sürdürmek gibi görevleri üstlenmek zorunda kalmaktadır. Çalışma hayatına katılan kadınlar iş hayatının yanında aynı zamanda hane içi geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin kendilerine yüklediği sorumlulukları da yerine getirmeleri beklenmektedir. Aile içi güç ilişkileri, ebeveynlik tarzları ve çocuk bakımı, kadınların toplumsal cinsiyet rollerine dair anlayışlarını önemli ölçüde etkileyen faktörlerdir. Ayrıca, kuşaklar arası toplumsal cinsiyet rollerinin aktarım sürecinde eğitim, teknoloji, yeni medya vb. gibi faktörler gençlerin (Z Kuşağının) toplumsal cinsiyet anlayışının belirlenmesinde etkili son derece etkilidir.

Anahtar Kelimeler: Kuşak, toplumsal cinsiyet, cinsiyet rolleri anlayışı, ataerkillik

Abstract

Gender roles are determined according to the ideal understanding of femininity and masculinity determined by the society. Cultural and intergenerational transmission are particularly effective in determining the understanding of gender roles in social communities and others. The generational differences that occur periodically in the society/community structures have revealed similar gender understandings among the members of these generations. Therefore, the sample within the scope of the study was determined as only women. Within the scope of the research, the understanding of gender roles and intergenerational change of women from different generations (X, Y and Z) living in Sirinyer district of İzmir province were discussed. As a result of the analyses, four different categories were determined as “family relations, gender roles, domestic labour, patriarchy”. According to the results of the research, traditional gender roles impose more responsibilities on women, regardless of generation gap, in home labour and childcare. In particular, working women have to maintain home labour both to contribute to the household economy and to maintain the family formation. For this reason, women involved in working life are also expected to fulfil the responsibilities imposed on them by traditional gender roles in the household. Power relations in the family, upbringing and childcare are the most significant factors affecting women’s understanding of gender roles. In addition, education, technology, new media, etc., in the process of intergenerational gender roles and gender equality, and these factors are effective in determining the understanding of gender roles of young people (Generation Z).

Keywords: Generation, gender, understanding of gender roles, patriarchy

1. Giriş

Toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkeğin sınırlarını belirleyen ve gündelik yaşamda bireylere önceden belirlenmiş bazı rol ve sorumluluklar verir. Bu rol ve sorumluluklar kuşaktan kuşağa aktararak sürdürülür. Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın ve erkeğin hem kamusal hem özel alanda eşit fırsatlara, haklara sahip olmasıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları, hemen hemen bütün toplumlarda, toplumun uyumlu bir şekilde varlığını sürdürmesi için önemli bir unsurdur¹. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları konusunda, ülkelerin kendi bünyelerinde yürüttükleri önemli çalışmalar kadınların her geçen yıl kamusal alanda görünürliğini arttırsa da hala yetersizdir. Örneğin *Birleşmiş Milletler Siyasette Kadın 2021*² araştırması verilerine göre, dünya genelinde parlamentolardaki kadın milletvekili oranı %25,5'tir ve Birleşmiş Milletler üyesi 192 ülkeden sadece 22'sinin devlet ve hükümet başkanı kadındır. Dahası, günümüzde, dünya genelinde "okul çağında olan ve okula gidemeyen 77 milyon çocuğun %57'sini kız çocukları" oluşturmaktadır³. Türkiye'de TÜİK⁴ verilerine göre ise kadınların istihdam oranı %26,5'iken, erkeklerin oranı %59,8'dir. Yapılan araştırmalar kadınların eğitim düzeyi arttıkça iş hayatına katılımın da arttığını ve aynı zamanda ev içi emek bağlamında kadın ve erkeklerin sorumlulukları değişkenlik gösterdiğini vurgulamaktadır⁵. Bu durum ataerkillik bir düzen yaratmakta ve toplumsal cinsiyet rolleri eşit belirlenmediğinden toplumsal cinsiyet eşitsizliği sorununa yol açmaktadır⁶.

Geleneksel toplumdan modern topluma geçiş ile kadın ve erkeğe atfedilen roller daha da belirginleşmiştir. Erkekler, otorite sahibi olarak kamusal alana yerleşirken, kadınlar ev işlerini yapan, çocuk ve evin bakımını üstlenen görece ev içinde daha özel bir alana yerleştirilmiştir⁷. Beauvoir, kadınların ev işleri ile sorumlu tutulmasının, kadını toplumsal hayatta ikincillikçe yerleştirdiğini; ev, eş ve çocuğuyla ilgilenen, onlara karşı sorumluluk ve sonsuz fedakârlık ile yaklaşan kadınların kendilerini aşkın bir özne olmaktan alıkoyduğunu ifade etmiştir. Ancak toplumsal yapı içinde kadınlar, kendileri için var olduklarını, başkaları için var olmadıklarının farkına varmalı ve ekonomik özgürlüklerini elde edip, iş hayatına katılmalıdır⁸. Geleneksel cinsiyet rollerinin kadınları kısıtlaması ve sosyal hayatlarını sınırlandırılmasını önlemeye yönelik ilk yapılması gereken kız çocuklarının erken yaşta bilinçlendirilmesi ve kadınların eğitim hakkına erişim sağlanmasının yaygınlaştırılmasıdır.

Toplum/topluluklar arasında farklılık gösterse de günümüzde eşitlikçi cinsiyet politikaları ile birlikte erkek egemen mesleki alanlarda kadınların da yer almaya başlaması, eşit ücret politikaları, ev içi işlerinin ortak dağılımı, yeni kuşak kadın ve erkeklerin bilinçlenmesi geleneksel cinsiyet rollerinde değişimlerin yaşandığının göstergesidir. Ancak, toplumsal cinsiyet rolleri anlayışının belirlenmesinde kültürel aktarım son derece etkili olduğundan, değişim süreci hızlı gerçekleşmeyecektir. Kuşak çatışması sosyal etkileşim süreci içinde genç yetişkinlerin toplumsal cinsiyet anlayışının inşasında önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle farklı kuşaktan kadınlar arasında toplumsal cinsiyet anlayışı farklılığından dolayı kuşak çatışması yaşanması muhtemeldir. Bu bağlamda araştırma kapsamında Türkiye'nin büyükşehirlerinden biri olan İzmir ili Şirinyer ilçesinde yaşayan farklı kuşaktan kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkillik anlayışı ve bu anlayışın kuşaklar arası değişimi ele alınmıştır.

2. Teorik Çerçeve

Ataerkillik ilişkiler hemen hemen bütün toplumlarda var olmuştur. Ataerkillik yapı, toplumsallaşma süreciyle birlikte başlayan ve sosyal kurumların ataerkillik sistemi pekiştirilmesiyle süreklilik kazanır. En genel ifadeyle ataerkillik kurumsal bir sistem haline gelmiş erkek egemenliğinin hem kamusal hem de özel alanda, kadınlar üzerinde hakimiyet kurması ile ilgilidir⁹. Sosyal etkileşim ve mobilizasyon düzeyinin görece düşük olduğu geleneksel toplumlarda kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyet rolleri

¹ Chuanchuan ve Jingwen, 2021.

² Un Women, 2021.

³ Üner, 2001, 1.

⁴ TÜİK, 2023.

⁵ Gençtürk, 2022.

⁶ Gülseven, 2017, 184.

⁷ Yılmaz, 2018, 2.

⁸ Aktaş, 2013, 65.

⁹ Sultana ve Altay, 2019, 418.

arasında modern döneme kıyasla keskin bir ayrım söz konusu değildir. Cinsiyet rolleri arasındaki ayrım modern dönemde üretim ve işgücünde uzmanlaşma ile artmış ve ev geçindirmek, yuvayı kurmak gibi basmakalıp cinsiyet rolleri, ev ve iş yaşamının birbirinden ayrılması ile daha da derinleşmiştir¹⁰. Özellikle Sanayi Devrimi ile endüstriyel topluma geçiş sürecinde, çalışma saatlerindeki artış ve yoğun iş gücü bireylerin zamanlarının çoğunu işte geçirmelerine sebep olduğundan yoğun çalışma saatleri, bireyin kendine ve ailesine ayırdığı zamanı daha fazla almaya başlamış ve kadınlar ‘özel alan’ olarak ifade edebileceğimiz hane içinde daha fazla zaman geçirmeye başlamıştır¹¹.

Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri kadınlara ev içi emek ile sınırlandırılan; erkeklere ise evi geçindirmek için gerekli sorumlulukları yüklemektedir¹². Bu bağlamda geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri hane içindeki rol dağılımında eşitsizliği destekleyen bir konumdur. Örneğin, ev hanımlığı mesleğinin normalleştirilmesi, kadınların hane içinde daha fazla iş ile meşgul olmalarına neden olmaktadır. Bu bağlamda kadınlar, “evin reisi” konumunda bulunan erkeklere ekonomik anlamda daha fazla bağımlı olmaktadır. Türkiye’de geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri üzerine kırsal bölgelerde veya görece küçük yerleşim yerlerinde yapılan araştırmalar geleneksel cinsiyet rollerini anlama ve açıklamada önemli yer tutmasına rağmen; büyük şehirlerde ve artan dijitalleşme sonrasında, geleneksel cinsiyet rollerinin nasıl değiştiği ve kuşaklar arasında nasıl bir anlayış farklılığı yarattığı çok fazla ele alınmamıştır. Alanda yapılan bazı çalışmalar¹³, “ev içi alanın, en temelde cinsiyet eşitsizliğinin üretildiği ve daha sonraki kuşaklara aktarılan mekan olduğunu” bulgulamıştır. Yılmaz¹⁴ ise çalışmasında, “ev içi emek ve çocuk bakımı gibi rolleri üstlenen ve ekonomik olarak erkeklere bağımlı hale gelen kadınların gönüllü olarak ev içine hapsedildiğini” ileri sürmüştür. Ancak gelişen teknoloji ile kadınların ev içi iş gücü hafiflediği, kadınlara hız kazandırdığını ve ev işlerinden arta kalan zamanda, “aile ekonomisine katkıda bulunmak isteyen kadınların bir dikiş makinesi alıp (örneğin elbise dikerek) katkıda bulunabileceği ifade edilmiştir. Bu durum olumlu bakış açısı gibi görünse de aslında kadınların ev işçisi olarak tanımlanmalarınıdır. Farklı bir çalışmada ise “toplumun kadın ve erkeğe ait rolleri kurguladığı ve cinsiyetlerin toplulaşmasını sağladığı, bu bağlamda toplumun basmakalıp yargıları erkek ve kadınları doğaları gereği onlardan beklenen belirli davranışlar olduğuna inandırdığı” bulgulamıştır¹⁵. Karakaya ise makalesinde, “kadınların biyolojik olarak, doğaları gereği ev işlerine daha yatkın olduğundan” bahsetmiştir¹⁶. Ataerkil düzenin yaratılması ve sürdürülmesi genel olarak kadınlık algısı üzerinden inşa edildiğini söylemek mümkündür.

Kuşak kavramı, belirli tarihsel aralıklarda doğup büyüyen bireyler topluluğunu olarak ifade edilmektedir¹⁷. Günümüzde genel olarak bahsedilen beş farklı kuşak vardır: Sessiz Kuşak (1928-1945 arası doğanlar), Bebek Patlaması Kuşağı (1946-1964 arası doğanlar), X Kuşağı (1965-1980 arası doğanlar), Y Kuşağı (1981-2000 arası doğanlar) ve Z Kuşağı (2001 ve sonrası doğanlar). X Kuşağı, anne babaları çalışan bir kuşak olduğu için ev işlerini öğrenmeye, yapmaya ve çocuk bakımı gibi sorumluluklarla küçük yaşlarda tanışmıştır¹⁸. Bu sebeple X kuşağı üyelerinin ailelerinin çocuk sayısı az ve evlenme yaşı oldukça yüksektir. Y Kuşağı genel olarak İnternet Kuşağı veya Milenyum Kuşağı olarak da bilinmektedir. Dönemin küresel gelişmeleri bu kuşağı fazlaca etkilemiştir. Y Kuşağı dijital medya ile büyüyen, erken yaşta teknoloji ile tanışmış ilk kuşaktır. Bu sebepten dolayı Y Kuşağı bireyler yüksek adaptasyon becerisine sahiptir¹⁹. Z Kuşağının diğer kuşaklardan en önemli farkı gelişmiş görsel zekaya sahip olmasıdır. Z Kuşağı X ve Y Kuşaklarından farklı olarak daha bireysel ve daha özgün karakteristik yapıya sahiptir. Z Kuşağı bireylerin hayatında sosyal medya önemli bir yere sahiptir. En belirgin özelliklerinden biri de çoklu iş yapabilme becerileridir. Yemek yerken bir şeyler izlemek, ders çalışırken müzik dinlemek gibi birden fazla eylemi aynı anda yapabilmektedir. Ayrıca, Z Kuşağı bireyler üzerine yapılan araştırmalarda Z Kuşağı üyelerinin bir günü 24 saatten daha fazla hissettiği ortaya

¹⁰ Bora, 2012, 4.

¹¹ Karşlı, 2019.

¹² Paçacıoğlu, 2018, 2.

¹³ Aktaş, 2013, 55-56.

¹⁴ Yılmaz, 2018, 5.

¹⁵ Savaş, 2018, 107.

¹⁶ Karakaya, 2018, 73.

¹⁷ Erendağ Sümer, 2017, 170.

¹⁸ Bayar, 2019, 1.

¹⁹ Konakay vd., 2019.

²⁰ Adıgüzel vd., 2014.

çıkıştır²¹. Teknoloji çağında doğmuş, yeniliklere açık ve değişimlere çabuk uyum sağlayan Z Kuşağı, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerini benimseyen ve ayrımlarına karşı bir kuşak olduğunu söylemek mümkündür²².

Feminist kuramın öncü isimlerinden biri olan Simone De Beauvoir'a göre evlilik, "iki özerk bireyin ortak ve özgürce kararlaştırdığı" birlikteliktir²³. Evlilik ve geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri, toplumsal aktörlerin içinde yaşadığı toplumun kültürel yapısından fazlaca etkilenmektedir. Günümüzde, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerini benimseyen, eş seçimi konusunda özgür olmak isteyen, sosyal yaşamda anne ve ev işçisi konumundan sıyrılarak kamusal alanda birey olarak var olma mücadelesi veren kadınların sayısı her geçen gün daha da artmaktadır²⁴. Bireylerin biyolojik doğumu ile aile içinde başlayan toplumsallaşma sürecinde sosyal aktörler toplumun değerlerini, yaşam pratiklerini ve davranış kalıplarını içselleştirir. Bu sosyalizasyon süreci aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerinin de öğrenildiği ve içselleştirildiği dönemdir. Bu nedenle cinsiyet fark etmeksizin bireyler, toplumun beklentilerini ve bu beklentilere uygun davranış kalıplarını gündelik yaşam pratikleri içinde öğrenir ve içselleştirir.

Literatürde toplumsal cinsiyet üzerine yapılan araştırmalar genel olarak kırsal bölgelerde ve görece küçük yerleşim birimlerinde yapılmıştır. Bu bölgelerde yaşayan kadınların özel alanlarından dışarı çıkmamış, dış dünyadan soyutlanmış ve sosyal etkileşim düzeylerinin görece düşük olması geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin ortaya çıkarılması noktasında önemli bir belirleyicidir. Ancak sadece kırsal ve küçük yerleşim yerlerinde değil büyük şehirlerde ve sosyal etkileşim düzeyinin yüksek olduğu bölgelerde de geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri anlayışı ve bu anlayışın kuşaklar arasında nasıl farklılık gösterdiği konusu incelenmesi gereken önemli bir alandır.

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı İzmir ili Şirinyer semtinde yaşayan 18-65 yaş aralığında farklı kuşaktan (X,Y ve Z) kadınların geleneksel cinsiyet rolleri anlayışı ve kuşaklar arasında toplumsal cinsiyet rolleri anlayışının farklılaşmasını incelemektir.

Çalışmanın araştırma soruları şu şekilde oluşturulmuştur:

1. İzmir ili Şirinyer ilçesinde yaşayan farklı kuşaklardan kadınların toplumsal cinsiyet rolleri anlayışı ve tutumları katılımcıların sosyal, kültürel ve ekonomik değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
2. İzmir ili Şirinyer ilçesinde yaşayan farklı kuşaktan kadınların geleneksel ataerkillik anlayışı toplumsal cinsiyet rolü anlayışını etkilemekte midir?
3. İzmir ili Şirinyer ilçesinde yaşayan farklı kuşaklardan kadınların eşitlikçi cinsiyet rolleri anlayışı toplumsal cinsiyet rollerini etkilemekte midir?
4. İzmir ili Şirinyer ilçesinde yaşayan farklı kuşaklardan kadınların toplumsal cinsiyet rolleri anlayışı kadınların hane içi rol dağılımında eşitsizliğe neden olmakta mıdır?

3.2. Araştırmanın Modeli ve Örneklemi

Toplumsal cinsiyet rolleri toplumsal yaşamın bir parçası olarak sosyalizasyon süreçleri boyunca inşa edilen ve daha sonra yeniden inşa edilen bir anlayıştır. Bu bağlamda fenomenolojik araştırma deseni araştırma konusu için daha uygun bir desen olarak belirlenmiştir. Fenomenoloji bireylerin, toplumların ya da toplulukların deneyimlerinden çıkardıkları anlamların nasıl ortaklaştığına, deneyim sürecinden ziyade bu deneyimlere ilişkin sosyal aktörlerin anlamlandırmalarına odaklanır²⁵. Bu bağlamda nitel

²¹ Akduman ve Hatipoğlu, 2021, 421.

²² Duman, 2021.

²³ Beauvoir, 2021, 153.

²⁴ Beck, 2011.

²⁵ Baltacı, 2019, 369.

araştırma yöntem ve teknikleri araştırma sorusu/sorularının cevaplanması için daha uygun bir yöntem olarak belirlenmiştir.

Araştırma sahası İzmir ili Şirinyer ilçesine bağlı mahalleri kapsamaktadır. Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler araştırmacı tarafından yüz yüze yapılmıştır. Çalışma kapsamında, örneklem grubunu belirlemek için kar topu ve amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yönteminin kullanılmasının araştırma evreninden belirlenecek olan katılımcıların belirli kriterleri (görüşme yapılacak katılımcıların farklı yaş grubundan kadınlar olmasına dikkat edilmiştir) taşıması zorunluluğunun olmasıdır ancak diğer yandan yapılan görüşmeler ile birlikte kar topu örnekleme yönteminin kullanılması gereklilik haline gelmiştir. Bu nedenle kar topu ve amaçlı örnekleme yöntemi birlikte kullanılmıştır.

Çalışma kapsamında veri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunu oluşturmak için öncelikle literatür taramasına uygun taslak form oluşturulmuştur. Oluşturulan görüşme formu ile iki pilot görüşme yapıldıktan sonra form nihai haline kavuşmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin seçilmesinin nedeni ise görüşme ortamını kolaylaştırmasıdır. Bu yöntem, katılımcıya kesintiye uğramadan veya belirli bir gündem tarafından yönlendirilmeden, uzun uzun konuşma imkanı vermektedir²⁶. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile araştırmacı açık uçlu sorular sorabilmiş ve katılımcıları yönlendirmeden sorulara detaylı şekilde yanıt vermesi sağlanmıştır. Sonuç olarak, çalışma kapsamında 18 katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yaklaşık 30-45 dakika arasında değişen nitel görüşmeler yapılmıştır.

3.3. Veri toplama ve Analiz Süreci

Çalışma kapsamında saha araştırmasının yapılabilmesi için öncelikle İzmir Demokrasi Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığından 2022/10-06 karar numarası ile etik kurul izni alınmıştır. Görüşme öncesinde katılımcılara çalışmanın amacından, öngörülen faydalarından ve muhtemel zararlarından haberdar olmalarını sağlayan ve araştırmaya gönüllü olarak katıldıklarını belirten tek sayfalık ‘gönüllü katılım formu’ imzalatılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Böylece araştırmacı elde ettiği bulguları kategorileştirerek düzenleyerek yorumlamış ve okuyucuya sunmuştur²⁷. Çalışma kapsamında katılımcıların gizliliğini korumak için tüm katılımcılara kod numarasını atanarak kodlama yapılmıştır. Katılımcıların gerçek fikir ve duygularını paylaşma konusunda daha özgüvenli olmasını sağlamıştır.

3.4. Araştırma Sahası

Çalışma, kadın istihdam oranlarının yüksek olduğu İzmir’in Buca ilçesinin, Şirinyer semtinde yapılmıştır. Buca, Şirinyer’in örneklem olarak seçilmesinin nedeni eski ve farklı bir tarihinin olmasıdır. Buca Belediyesi’nin resmî sitesindeki bilgilere göre, Ege kıyıları, uygarlık tarihinin başından beri en hareketli yerleşim yerlerinden olmuştur²⁸. Şirinyer (eski adıyla Paradisoda) ve çevre semtlerde yapılan araştırmalara göre antik dönemden ve daha birçok uygarlıktan kalma mezar taşları, su kemerleri ve yerleşim yerlerine rastlanmıştır. Buca kent tarihçesi İngilizlerin büyük malikaneler yaptırıp yerleştiği bir banliyö haline gelmesiyle devam etmiştir. Buca’daki konutların durumu oldukça iyidir. Günümüzde tarihi dokusu korunarak işletme yeri olarak kullanılan tarihi evleri görmek mümkündür. Şirinyer’in karakteristik özelliklerinden bazıları; bahçeli ve müstakil evler, mahalle kültürü, tren yolu, tarihi Rum ve İngiliz evleri ve geçmişten bu yana farklı kültürlerin, toplulukların bir arada yaşadığı semt olma özelliğini korumasıdır. Bugün Buca, İzmir ilçeleri arasında nüfus artışı yönünden en hızlı gelişen ilçelerden biridir. Örneklem grubunun Buca ilçesi Şirinyer semti ve mahalleri olarak belirlenmesi araştırma kapsamında farklı yaş, eğitim durumu, meslek gruplarından bireylerin bir arada yaşadığı ve sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerinin kendi içinde bölünmesidir. Farklı kültürel geçmişe sahip bireylerin bir arada yaşaması ve genel olarak iç göç olarak İzmir’e gelen ailelerden oluşması aynı zamanda bireylerin habitus özelliklerinin farklılaşmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda farklı kuşaklardan kadın katılımcılardan oluşturulan örneklem grubu toplumsal cinsiyet rolleri anlayışı inşa

²⁶ Longhurst, 2003.

²⁷ Yıldırım ve Şimşek, 2014.

²⁸ Buca Belediye, 2022.

sürecini ve kuşaklar arasında toplumsal cinsiyet algısının nasıl farklılaştığının anlaşılması için doğru bir yaklaşım olmuştur.

4. Bulgular ve Tartışma

Çalışma kapsamında Şirinyer semtinde yaşayan üç farklı kuşaktan 18 yaş ve üzeri kadın katılımcılar ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Araştırmada genel olarak, ev içi emek, aile ilişkileri, toplumsal cinsiyet ve ataerkillik hakkındaki değişen toplumsal cinsiyet rollerini anlayışı üzerine sorular sormuştur. Araştırma kapsamında toplanan veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda “*aile içi ilişkiler, toplumsal cinsiyet rolleri, ev içi emek, ataerkillik*” olmak üzere dört ana kategori belirlenmiştir. Ana kategorilerin sunumunda birden çok katılımcının benzer görüş ifade ettiği durumlarda ana kategoriye ilişkin daha detaylı ve anlaşılır olan katılımcıya yer verilmiştir.

4.1. Aile İlişkileri

Toplumsal cinsiyet söz konusu olduğunda, aile içi ilişkiler oldukça önemli bir belirleyicidir çünkü toplumsal cinsiyet rollerini en temelde gündelik hayat içinde gözlemlenerek ve deneyimlenerek öğrenilir. Aile içindeki iktidar ilişkileri, yetiştirme tarzları ve ebeveyn – çocuk ilişkileri, kız ve erkek çocuklarının toplumsal cinsiyet rollerine dair anlayışlarını şekillendirmektedir. Anne ve babanın evdeki sorumlulukları, erken yaşta itibaren çocuklar tarafından içselleştirilir ve toplumsallaşma süreci başlamış olur. Bu süreçte çocuklar anne ve babaları başta olmak üzere aile içinde ve yakın çevresinde gördüğü bireyleri rol model olarak öğrenir. Araştırma kapsamında “*Ailenizle nasıl bir ilişkiniz vardı?*” sorusuna X ve Y Kuşağının genel yanıtı, baba daha otoriter ve baskıcı figür olarak; anne ise evin düzeninden sorumlu bir figür olarak görülmektedir. K5 (52 yaşında, evli) bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

Sürekli evimizde bir kontrol vardı, sürekli kızlar bunu yapar bunu yapmaz, kızlar bunu yapacaksınız, bunu yapmayacaksınız, baskı vardı yani baskıcılardı. Şuraya gitme, bunu yapma, bunu okuma, bunu yazma sürekli bir baskı vardı üzerimizde yalan yok. Kalabalık bir aileydik, gelenimiz gidenimiz hiç eksik olmazdı bu yüzden de işimiz çok olurdu. Kız kardeşim, ablam, ben sürekli mutfaktaydık. Gelen gidene yemek yap, bulaşık yıka, temizlik yap sürekli böyle bir hengamedeydik.

Geleneksel ailelerde kız çocuklarının ev dışındaki hayat ile ilişkisi ileri yaşlarda başlamaktadır. Erkek çocuklar daha erken yaşta sosyal hayata katılabiliyorken, kız çocuklarına karşı farklı bir tutum söz konusudur. Belli bir yaşa kadar kız çocukları okul hayatlarından geriye kalan zamanda ev içi düzen ve işleyişi sürdürmek için annelerini rol model olarak öğrenirler. K3 (40 yaşında, boşanmış) bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Abimle bana tutumları farklıydı. Ben mesela hiç özgüvenli yetiştirilmedim. Üniversiteyi ikinci öğretimde okudum babam mesela balkonda beklerdi, duraktan alırdı, İzmir Kız Lisesi'nde okudum, tek başına otobüse binemez, dolmuşa binemez ya da markete gidemezdim. Yani çok baskı vardı. Yapamazsın, gidemezsin, bir erkek arkadaşın asla olamaz, onların doğum günlerine gidemezsin, bu şekilde büyüdüm maalesef.

Bireyler için sosyal etkileşim ilk olarak aile içinde başlar. Toplumsal cinsiyet rollerini öğrenme sürecinde kadınların nasıl ailede yetiştikleri (girdiği sosyal etkileşim süreci) oldukça önemli bir etkidir. Yapılan görüşmelerde, kadınların annelerinden gördükleri, öğrendikleri cinsiyet rollerini benimsedikleri bulgulanmıştır. “*Sizce kadınların ve erkeklerin ev içindeki rolleri birbirinden farklı mı?*” diye sorulduğunda, K9 (20 yaşında, bekar) şu şekilde cevap vermiştir:

Farklı, oldukça farklı. Babamdan örnek vereyim mesela babamın çok fazla misafiri oluyor, hep de şey der mesela biz bahçede bütün kadınlar olarak iş yapıyoruz, benim işte misafirim gelecek bugün diyor. Baba diyoruz bugün burada işimiz var niye şimdi sen insanları çağırıyorsun. Ya gelsinler çaylarını ben koyacağım, siz bir şey yapmayacaksınız diyor ama kalkıp kendi çayını koymaz mesela. Herkesin çayını o yapacaktı normalde öyle söz vermişti daha kendi çayı bittiğinde yenisini almaz, bulaşık anneme kalır, biz de elimizden geldiğince

yardım ederiz. (...) Ev içinde evin tertibi, düzeni kadına atfedilmiş roller. İşte ekmeğin peşinde koşma, ekmeğin parası kazanma rolü de babaya atfedilmiş.

Benzer şekilde K11(18 yaşında, bekar) bu durum şöyle ifade etmiştir:

Bence kadın erkek her yerde eşittir. Ben mesela kadın erkek ayrılış demiyorum. Erkek üstün tutulsun ya da kadın üstün tutulsun demiyorum ama beceri olarak birbirinden ayrılıyorlar. Mesela bir erkekle kadının yaptığı yemek aynı olmaz çünkü bu küçüklükten gelen bir şey. Kadını önce mutfığa soktukları için o yüzden kadın yemeği daha iyi yapabilir.

Aile içinde kız çocuklarına karşı olan tutum ile erkek çocuklarına karşı olan tutumun farklı olması, zamanla farklı sorumluluklar edinmelerine sebep olmaktadır. Erkeklerin ev işlerinden ‘anlamadığı’ anlayışı, çevresindeki kadınların o işleri yapmış olması temeline dayanmaktadır. Katılımcılardan K4 (39 yaşında, evli) bu durumun kadınlardan kaynaklandığını öne sürmüştür:

Çok farklı, keşke farklı olmasa ama çok farklı. Her şeyi biz düşünüyoruz. Her gün evde ne pişecek diye ben düşünüyorum, bunu eşime sorduğum zaman sen bilirsin diyor, neden ben bilirim? Bunu ben yemeyeceğim sadece, hepimiz yiyeceğiz. Ama demiyor ki bugün ne yemek yiyeceğiz ben yapayım böyle bir şey olmuyor maalesef. Yani kadından kaynaklı bu, kadın yapmasa erkek mecburen yapacak çünkü çevremden duyduğuma göre de bu böyle.

Benzer şekilde K10 (42 yaşında, evli) bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Yani valla uzak sayılır (gülüyor çünkü acil bir şey olduğu zaman erkek boş ver hadi yapmasam da olur der ama kadının içi rahat etmiyor hadi onu yapalım bunu yapalım diyor. Erkeklerse hani yani yapsak da olur yapmasak da diyorlar. Yani tabii yetiştiği ailede gördüyse yapabilir de o işi erkekler. Kadınlar her şeyi göğüsleyebilirler ama erkek farklı bir ortamda yetiştiyse hiç yapmadıysa, kadın da bu sefer belki o farklı gördüyse aile evinde babası yapıyorsa işte o zaman çok farklı şeyler çıkabilir ortaya yani o zaman erkeklerde ev işlerine yardım edebiliyor.

Bireylerin nasıl bir ailede yetiştiği, anne baba ile olan ilişkileri cinsiyet rolleri anlayışının oluşumunda büyük etkiye sahiptir. Doğançcı ve Tuncay’ın araştırmasında söz ettiği gibi ailede öğrenilen toplumsal cinsiyet rolleri evlendikten sonra aile içinde de varlığını sürdürmeye devam etmektedir²⁹. Annelik ve babalık toplumun belirlediği kadınlık ve erkeklik rollerine göre şekil almaktadır³⁰. Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri aile içinde belirlenen bu kadın ve erkek rollerine göre şekillenmektedir.

4.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini

Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumun beklentileri, normları ve değerleri tarafından belirlenen rollerdir ve roller farklı kuşaktan kadınlar arasında farklılık gösterebilir. Geçmişte, kadınlar genellikle geleneksel görevler olan ev işleri ve çocuk bakımı gibi roller üstlenmiştir. Ancak günümüzde, kadınlar genellikle erkeklere kıyasla daha az iş gücüne katılmakta ve daha sınırlı eğitim fırsatlarına sahiptir. Literatürde cinsiyet kavramının iki farklı anlamı vardır. Biri doğduğumuz andan itibaren sahip olduğumuz biyolojik cinsiyet, diğeri ise toplumsallaşma süreciyle öğrenilen, zamanla içselleştirilen toplumsal cinsiyettir. Ad koyma, çocukken alınan oyuncaklar, oda ve kıyafetlerin renkleri, gündelik hayatta nasıl konuşulacağı, nasıl davranılması gerektiği toplumsal cinsiyet anlayışını şekillendiren unsurlardır. Toplumsal cinsiyet rolleri ise yine aile içinde şekillenir. Aile içinde kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyet anlayışını belirler.

Katılımcılar genel olarak, geleneksel cinsiyet rollerinin ev işleri ve çocuk bakımı konusunda kadınlara daha fazla sorumluluk yüklediğini ifade etmiştir. Örneğin “*Toplumsal cinsiyet rolleri kadınlara daha çok sorumluluk yüklüyor mu?*” sorusuna, K5 (52 yaşında, evli) şu yanıtı vermiştir:

Tabii yani çocuk bakımı mesela. Anne, çocuk bakar. Anne daha iyi bakar çünkü. Baba birazcık ne diyeyim lakayt davranıyor, yemese de olur, içmese de olur gibi (...) Mesela

²⁹ Doğançcı ve Tuncay, 2020.

³⁰ AÇEV, 2017, 16.

Farklı Kuşaktan Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Ataerkillik Anlayışı: İzmir Şirinyer Örneği

evdeki rol dağılımı eşim işe gidip geliyor, oğlum okula gidiyor, ben evde ütü, çamaşır, bulaşık, yemek, alışveriş hepsini ben yapıyorum. Ev işleri tamamen bana kalıyor.

Toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında incelendiğinde çocuk bakımı oldukça kritik bir konudur. Erkeklerin, çocuk bakımını üstlenmesi oldukça önemlidir çünkü çocuklar, kadın ve erkek kimliğini, anne ve babasından gördüğü ilişki biçimine göre şekillendirmektedir. K7 (22 yaşında, bekar) bu durumu şu şekilde ifade ediyor:

Erkekler bu anlayışta büyüyor çünkü yemeği kadın yapar, evin toplanması kadındadır. Böyle yetişiyorlar ve bunu değiştirebilecek tutumda bir kadın gelmiyor, olurda evlenirlerse evlendikleri zaman bunu da eşlerine yansıtıyorlar, eşine yansıttığın zaman olur da çocuğun olursa bunu çocuğa da yansıtıyorsun, kız olursa evde her şeyi onun yapması gerekiyormuş gibi düşünüyor, erkek olursa ben hiçbir şey yapmak zorunda değilim diye düşünüyor yani öyle kısır bir döngüye giriyorlar.

Literatür incelendiğinde, Z Kuşağı kadınların bu konuda eşitlikçi cinsiyet rollerini benimsedikleri görülmektedir. Araştırma kapsamında katılımcılar, kadın veya erkeğin rolü olarak değerlendirmek yerine bireysel beceriler dahilinde rolleri üstlenebileceğini, ev içinde işlerin o evde yaşayan tüm bireylerin sorumluluğunda olduğunu ifade etmiştir. Örneğin, K6 (19 yaşında, bekar) bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

Aslında birey olmak öncelikle önemli olan şey. Birey yalnız yaşadığında nasıl bazı şeyleri yerine getiriyorsa, sorumluluk sahibi oluyorsa, birlikte yaşadıklarında da bu durumun böyle devam etmesi gerekiyor. Örneğin erkek salatayı yapıyorsa, kadın bunu yapmasını söylemeden yapmalı, içinden gelmeli, içinden gelmek de değil aslında sorumluluğu hissetmek bu, farkına varmalı yapması gerektiğinin.

Toplumsal cinsiyet rolleri kültürel aktarım süreci ile bir sonraki kuşağa aktarılır. Kültürel aktarım süreci ise yaşanan dönemin şartlarına, bireyin bilgili ve eğitilmiş olması vb. gibi etkenlere göre değişiklik göstermektedir. Katılımcılara “Toplumsal cinsiyet rollerinin kuşaktan kuşağa aktarıldığını düşünüyor musunuz?” sorusu sorulduğunda, genel olarak “hayır” cevabını vermişlerdir. Katılımcılar genel olarak bu kültürel aktarım sürecinin eğitim, teknoloji gibi faktörlerden etkilendiğini, bireylerin özellikle gençlerin daha bilinçli olduğunu belirtmiştir. Örneğin K2 (50 yaşında, boşanmış):

Evet değişim var zaten değişim olmadan olmaz. Ama sorumlulukların şekli, tarzı her şeyi değişiyor ama çok hızlı değil. Yani benim babamda dışarıdan gelebilecek şeylerden sorumluydu, dışarıdan ilişkilerimizden sorumluydu annem evdeki işlerimizden sorumluydu. Bize geldiğinde ise biz biraz daha dışarıyla ilişki kurmaya başladık eşlerimiz de evdeki sorumluluklara dahil olmaya başladı. Bizden sonrasında daha da farklı olacağını düşünüyorum. Çok keskin sınırlar yok artık. Çok basit bir örnek vereyim buna, annem babamı kaybettiği zaman sudan çıkmış balıktı çünkü annem dışarıda hiç iş yapmamıştı, elektrik su faturası yatırmamıştı. Babam vefat edeli 35 yıl oldu. 35 yıl öncesinden bahsediyorum o zamanlar otomatik ödeme yok babam gidip yatırıyordu. Annem onu kaybettikten sonra gerçekten sudan çıkmış balığa döndü. Ben eşimi kaybettim. Mesela ben hayatıma her yönüyle devam edebiliyorum, dışarıyı içerisi fark etmiyor. Sadece az önce dediğim gibi onun da sorumluluğunu alınca biraz daha zorlandım. Ama banka, fatura, alacak, verecek onlarla evdeki işlerle tüm işlerle baş edebiliyorsun. Hani öyle bir değişim ki benden sonrakilerde o sorumluluk o kadar eşit olacak ki belki de hiç kimse diğerinin yokluğunu bilmeyecek, vazgeçilmez değildir diyecek.

Dijitalleşen küresel bir dünyada yaşamının en büyük getirilerinden biri, yalnız olmadığımızı, farklı kültürlerin, farklı insanların deneyimlerin varlığını her an her yerde görebiliyor olmamızdır. Farklı kuşaktan kadınların bilinçlenmesini sağlayan en büyük etken iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerdir. Bunlar sayesinde yalnızca kendi ülkesindeki örneklerle değil, dünyanın birçok yerinden farklı içeriklere kolaylıkla ulaşabilen Z Kuşağı kadınlar, gözlem yaparak öğrenmek yerine farklı toplumlarda meydana gelen olaylardan haberdar olabiliyor. Bu durumu K8 (20 yaşında, bekar) şu şekilde açıklamıştır:

Değişiyor bunun içinde tamamen internete teşekkür etmemiz gereken bir konu. Çünkü mesela kadına şiddet aslında artmıyor biz bu şiddetti farkına varıyoruz. Kadınlar biraz daha sesini duyurabiliyor. Biraz daha kendisini duyurabiliyor. Haberlerde görmemizin sebebi mesela kadın toplulukları, kadınların örgütlenmesi böyle olunca da biz şey zannediyoruz ah bunlar arttı, eskiden ne kadar ahlaklı bir toplumduk diye alınganlık yapıyoruz. Ama öyle bir şey yok aslında sadece kadınlar sesini daha fazla duyurabiliyor ki yine de sesini duyurabildikleri alan çok az çünkü inanılmıyor, hala bir erkeğin ve bir kadının sözü asla eşit değil.

Araştırma kapsamında literatür incelendiğinde Akgül'ün araştırma sonucuyla benzer olarak kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlenmeye başladığı, bugüne kadar öğrendikleri toplumsal cinsiyet anlayışlarının değişmeye başladığı gözlenmiştir³¹. Çocuk sahibi olan katılımcılar, çocuklarını da bu bilinç ile büyütmektedirler. Toplumsal hareketlilik ve toplumsal tabakalaşma konusu farklı kuşaktan kadınların ev ve aile ile olan bağlarını etkilemektedir³². Her kuşaktan kadının içinde yaşadığı dönem aslında kadınların ait olduğu toplumsal sınıfı, toplumsal yaşamdaki ve aile içindeki konumunu da belirlemektedir. Toplumsal hareketliliğin en önemli dinamiklerinden biri göç hareketleridir. Türkiye tarihinde 1960 ve 1970'ten itibaren kırdan kente yaşanan yoğun göç, bazı meslek gruplarını etkilemiştir. Kırdan ücretsiz tarım iş gücünde yer alan kadınlar, kente göçtüklerinde ücretsiz ev içi emeğin en yoğun yaşandığı ev hanımlığı adı verilen meslek dahil olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre üretim aşamalarından da uzaklaşan ve özel alana itilen kadınlar; annelik, her türlü bakım ve ev içi düzenden sorumlu aile ferdi haline gelerek kamusal yaşamdan uzaklaşmak durumunda kalmıştır. Dolayısıyla Z Kuşağından farklı olarak X ve Y Kuşağı kadınların bu rollere ve sorumluluklara bağlılığını yaşayan toplumsal hareketlilikler etkilemiştir.

4.3. Ev İçi Emek

Toplum/topluluk tarafından yaratılan ve normalleştirilen cinsiyete dayalı iş bölümü gerek kamusal alan gerekse özel alanda kadının görünmeyen emeğinin altyapısını inşa etmiştir. Tarım toplumlarında kadın, üretimden sorumludur ve iktidar sahibidir. Aletlerin yapılmaya başlanması ile ticaret, alışveriş ve rekabet artmış ve iktidar erkeklere geçmiştir. Kadının hane içi emeği, kadını hem hanede tutan hem de toplumsal ve ekonomik yaşantıdan uzaklaştıran bir unsur olmakla birlikte, aynı zamanda eğitimden toplumsal yaşama kadının maruz kaldığı eşitsizliklerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır³³. Ataerkil sistemde kadın üretime hane içinde, özel alanda devam etmiş ve emeği "ücretsiz emek" olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Kadınların aile içinde üstlendiği bakım emeği (çocuk bakımı, ev düzeni gibi sorumluluklara sahip olması) kadınların iş hayatına katılımını engellemiştir. "Ev içindeki sorumlulukları kadının iş hayatına katılımını etkiliyor mu?" sorusuna K5 (52 yaşında, evli) şu yanıtı vermiştir:

Kesinlikle etkiliyor. Mesela diyelim ki ben çalışmaya gideceğim ama gözümü alamam ki akşama kadar çalış bir de ondan sonra gel evde çalış, ev halkının sana zaten bir yardımı yok. Evde geleceksin bir de evde çalışacaksın, yemek, bulaşık. Tamam makine var ama yine bir temizlik, ütü, çamaşır var ve ben bunu evdeyken bile tek başıma zor baş ediyorken dışarıda çalışıp aynı zamanda ev işlerini nasıl yapayım.

Aile içinde kadınların üstlendiği bakım emeği, toplumun sürdürülebilirliği ve düzeni için gerekli görülmektedir. Bu emek, çocuklar, yaşlılar ve özel gereksinimleri olan bireyler gibi kendi ihtiyaçlarını karşılayamayan kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak gibi farklılaşmaktadır³⁴. Hane içinde, rol dağılımdaki eşitsizlik, kadınların iş hayatına katıldıktan sonra iş hayatında yorulup aynı zamanda ev içi işleri yapmalarını zorlaştırmaktadır. Çalışan kadınlardan hem haneye gelir getirmesi hem de evdeki düzeni bozmadan ev işlerini yapması beklentisi onların sorumluluğunu arttırmaktadır. Bu sorumluluklar en temelde kadınların iş hayatına katılımına engel olmaktadır. Evli kadınların, eşleri tarafından iş hayatına katılımlarının engellenmesini K2 (50 yaşında, boşanmış) şu şekilde açıklamıştır:

³¹ Akgül, 2022.

³² Hazır, Çelik ve Kalaycıoğlu, 2016.

³³ Kara ve Tekin Babuç, 2023, 170.

³⁴ Öztürk, 2010.

Tabii ki engelliyor. Mesela çalışmak isteyen bir kadın eğer maddi durumları da biraz iyiye çalışmak sosyalleşmek istiyor evde kalmak istemiyor yani kendini işe yarar görmek istiyor ama eşi ne gereği var sen çalışmadığın zaman evimiz daha derli toplu, yemeğimiz hazır, temizliğimiz yapılmış bunun için tartışmıyoruz en azından deyip kadının çalışmasını engelleyebiliyor. Birkaç tane velim var ben çalışmak istiyorum diyen ama eşleri ya ne gerek var biz kendi yağımızda kavrulabiliyoruz, sen çalışırsan şimdi yorgun olacaksın çocukların ödevlerini yapamayacaksın, yemeği sen geldiğinde yorgun olduğun için hazırlayamayacaksın diyormuş çünkü yemek annenin görevi gibi görüyor. Kadınları çalıştırmıyorlar bunun için izin vermiyorlar yani. Sanki kadın çalışırsa ek gelir olacak kadının başlıca görevi ev işleri ve evdeki düzen olarak düşünüyorlar. Erkeğin maddi durumu da biraz iyiye kadın evde dursun istiyorlar. Bu da kadının çalışma hayatına katılmasını olumsuz etkiliyor.

Bir diğer katılımcı K4 (39 yaşında, evli) şu şekilde açıklamıştır:

Bence engellemiyor. Ben çalışsam da bunları yapardım, çalışsam da bu kadarının yapardım. Hatta çalışınca daha bile düzenli oluyor, evde olan kadınların işi hiç bitmiyor mesela kime sorsak çok yoruldu öldüm bittim diyor. Ben çalıştığım halde onları yapıyorum senin hayli hayli yapman lazım. O bence kadınların çalışmamak için bahanesi. Katılmıyorum yani ona.

K4'e göre ev içindeki işlere, düzenden ve çocuklardan sorumlu olmaya alışan kadınların, iş hayatına katılarak sorumluluklarını arttırmak istemedikleri için bahaneleri olduğundan söz etmiştir. Görüşme süresince kadınların söylem olarak eşitlikçi cinsiyet rollerini benimsedikleri görülse de anlayışlarındaki değişimin zaman alacağı tahmin edilmektedir. Bu değişim Doğanç ve Tuncay'a göre ailede başlayacaktır. Bireylerin eşitlikçi aile modellerini benimsenmesine ve büyük bir hassasiyetle gelecek nesillere aktarılmasına ihtiyaç vardır³⁵.

Türkiye'deki modernleşme sürecinde yaşanan sanayileşme ve kentleşme, kentlerdeki kadınların iş hayatına katılımında önemli etkiye sahiptir. Özellikle hizmet sektöründe yer alan kadınların sayısı işgücündeki kadın istihdamının artışı etkilemiştir. Kadınların eğitim imkanlarına ulaşabilir olmaları, ev içindeki hizmetin kamusal alanda da karşılık bulmalarını sağlamış ve hemşirelik, öğretmenlik gibi hizmet sektörü meslek gruplarında kadın çalışan sayısını artmıştır. Yine de kadınların, ev içindeki rollerinin fazla ve yorucu olması, çalışan kadınların hem evde hem işte daha zorlu bir çaba sarf etmeleri, işgücüne tam katılıma dahil olamama nedenleri arasındadır³⁶. Kadınların hane içi emeğinin eşit paylaşımına ya da ücretlendirilmesine yönelik değişimler olmadığı sürece, çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması son derece zordur³⁷. Bu nedenle yapılan araştırma kapsamında X ve Y Kuşağı kadınların, özellikle evli ve çocuk sahibi kadınların ev ya da çalışma hayatı arasında tercih yapmak durumunda kaldıkları ama kız çocuklarını özellikle okutup onların iş hayatına katılmalarını istedikleri görülmektedir. Z Kuşağı kadınların ise henüz eğitim hayatlarını tamamlamamış olmaları ve genel olarak bekar olmaları hayatlarında kariyer planlamalarını öncelikli hale getirdiğini söylemek mümkündür.

4.4. Ataerkillik

1950 sonrası sanayileşmeyle birlikte geleneksel ataerkil aile yapısında da değişiklikler yaşanmıştır. Artan işgücü ihtiyacı ile birlikte kadınların daha fazla iş hayatına dahil olması ile birlikte aile içinde eşlerin her ikisi de ücretli emek olarak çalışmaya başlamıştır. Ancak, kadınların ev içindeki düzenden de sorumlu olmalarının beklenmesi çelişkiye neden olmuştur. Geleneksel ataerkil toplum yapısına göre kadın ve erkeğin yapabileceği işler sosyal yapı içinde gruplanmıştır. Örneğin K2 (50 yaşında, boşanmış) bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

Tabii ki mutlaka ket vurmuştur. Hani yaşamadım, mesleğim öğretmenlik olduğu için ama bir kadın için en güzel meslek filan derdi. Düşünsene bu cümle hala geçerli hani kültürümüz, Türk toplum yapısı hala öyle ben gideyim Akhisar'ın bir köyüne, öğretmenim

³⁵ Doğanç ve Tuncay, 2021, 1345.

³⁶ Sar, 2021, 38.

³⁷ Öztürk, 2012.

dediğim zaman bir kadın için en güzel meslek diyorlar. Sebep? Neden? Çünkü yarım gün okulda kalan sürede evinin işini yapabiliyor bak direkt budur yani cümle. Kültür açısından bakarlarsa evet kadın herkesle muhatap olmuyor, çocuklarla muhatap oluyor, belli erkeklerden uzak bir ortamda hani o özel sektörde erkeklerle muhatap olduğu gibi değil diye bakarlardı öğretmenliğe. Bunlar etkilemez olur mu hiç. Erkek meslekleri hani inşaat işleri mühendislik gibi, kadınların artık yapar hale gelmesinde kadınların emeği çok büyük.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, ataerkil sistemdeki geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini geleneksel aile yapısı ve kültürel faktörler ile bağdaştırmıştır. Kadın ve erkeğin rollerinin keskin ayrımının sebebini geleneksel aile yapısıyla ilişkilendirmişlerdir. “Geleneksel aile yapısı kadın erkek arasındaki bu ayrımı etkiliyor mu?” sorusunu K12 (49 yaşında, evli) şu şekilde açıklamıştır:

Tabii ki yani kültür etkiliyordur, aile yapımız etkiliyordur. Nasıl etkiliyor mesela kadın dediğin evinde oturur, kadın dediğin çocuk doğurur, çocuğuna bakar, eşine bakar. Bu tür sıfatlar yapılandırıldığı için bu şekilde. Ama aslında olmayabilir yani. Şöyle bir şey ben kendim dedim ya doğuda büyüdük. Biz kendimiz kasabadaydık, köyden gelenler olurdu kasabaya işte alışverişlerini yapar giderlerdi, sonra kar yağardı yollar kapanırdı bizde kalırlardı. Yani şimdi şimdi düşünüyorum da o zaman neden öyle bir şey yapılmış ama işte kültürden kaynaklı. Mesela eve misafir gelenlerin ellerine su dökerdik onlar ellerini yıkarlardı bizde onların ayaklarını yıkardık, ayakkabıları çamurlu olurdu onları temizlerdik yani bir hizmet bir hürmet var ama sadece kadınlar yapardı bunu. Abim kalkıp da o gelen misafirin ayakkabısını yıkayıp da sobanın önüne koymuyordu yani bu sadece kadınların yaptığı bir şeydi.

Kuşaktan kuşağa aktarılan geleneksel cinsiyet rollerinin, geleneksel aile yapısından etkilendiğini, ailesinden gördüğü için evlendikten sonra kendisinin de aynı davranışları uyguladığını K4 (39 yaşında, evli) bu şu şekilde ifade etmiştir:

Bence bu sebepten çünkü annemden de böyle gördüğüm için doğrusu bu gibi düşünüyorum. Annem de babam da aynı fabrika da çalışıyorlarmış, annem diyor mesela babam işten gelince kahveye gidermiş, kendisi iki çocukla ilgilenip, yemek yaparmış. Annem söylese belki babam da yapardı ki hala öyle annem söylese babam da yapıyor. Bizden kaynaklanıyor işte böyle gördük aileden kültürden, böyle de devam ediyor. (...) Benim de kendime göre düşünürsem her gün yemek sorumluluğum var mesela. Mecbur yapıp düşünüyorum başka kimse yapmayınca. Her gün bir üstünkörü ev süpürürüm bunu erkek düşünmez tamam haftada bir yapılan genel temizlikte yardım edebilir ama günlük yapılan işlerin çoğunda erkeğin bir şeyi yok. Gereksiz gören erkek de var. Benim eşim titizdir mesela genelde temizliği o da yapar ama genelde tabii yapılmadı mı, bak sen yapmadın diyor. Erkeğin genelde sorumluluğu alacaklardır eve gelirken alışveriştir. Başka erkeğin ev için sorumluluğu yok. Kadına yardımcı olmak onun görevi daha çok. Çamaşır makinesi çalıştıramaz bana sormadan mesela, bana sormadan çamaşır asar, bulaşık makinesini düzenler ama yine bir şekilde söylemek gerekiyor.

Benzer şekilde K1(43 yaşında, evli) bu durumu şu şekilde anlatmıştır:

Aile yapısı ve kültür çok önemli ama eğitimle ilgili bence bu durum. Eğitim eksikliğinden. Şu an yaşadığımız toplumdaki sıkıntuların hepsine bakarsan eğitim eksikliği. Benim annem mesela ilk gelin gittiği zaman çalışan bir bayan olmasını, geceleri nöbete kalmasını ilk başta yadırgamış babamın ailesi. Evli, üç çocuğu var ve çocukların yaşları arası az nasıl bakacak, işleri nasıl yetiştirecek nasıl becerecek diye çok tepki varmış. Ama çok da güzel baş etti işte. Üçümüzü de yetiştirdi, herhangi bir sıkıntı yaşamadık. Maalesef bu ayrımın olmasının sebebi eğitim eksikliği. Bir de yetiştirilen ailedeki kültür seviyesi ile alakalı kesinlikle.

Hegemonik erkeklik, ataerkilliğin meşrulaştırılması ve doğallaştırılmasına yol açmıştır. Ayrıca, ataerkil ideolojinin sosyokültürel yaşamın her alanında benimsenmesi ve kabul görmesi hem kadın hem

de erkek tarafından istenen bir olguya dönüşmüştür. Bu nedenle, toplumun kadına özel alanlarda ve erkeğe kamusal alanlarda rol biçmesi normal ve doğal kabul edilmektedir. Bu durum, kadının siyasi, ekonomik ve kültürel yaşamda geri planda kalmasına ve erkeğin kadın üzerinde egemenlik, denetim ve kontrolünü güçlendirmesine yol açar. Ayrıca, kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği meşrulaştırmaktadır³⁸³⁹. Ancak günümüzde, hegomonik erkeklik anlayışı yavaş yavaş yıkılmaya başlamıştır ve farklı kuşaktan kadınlar geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri yerine daha eşitlikçi cinsiyet rollerini benimsemektedir.

Kültür ve basmakalıp yargılar kadınların toplumsal cinsiyet rollerine dair bakış açılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle çalışan kadınların, ev içindeki ücretsiz emeği hane içi sorumluluklarının artmasına yol açmaktadır. Geleneksel ataerkil aile yapısı ve hane içi rol dağılımındaki eşitsizlik, kadınların iş hayatına katılımını engellemektedir. Doğanç ve Tuncay bu durumu şu benzetmeyle açıklamaktadır: “Ataerkil bilinç kadınlara öylesine işlemiştir ki balıkların sudan çıkmadan, suyun varlığından bir haber olması gibi”⁴⁰. Kadınlar bilinç kazansa bile hâkim olan ataerkil düzende sistemin izin verdiği kadar özgürleşeceklerdir. Yılmaz çalışmasında, doğası gereği empati yeteneğine sahip olan kadınların hemşirelik, öğretmenlik, bakıcılık gibi işleri yapmasının daha uygun olduğu sonucuna ulaşmıştır⁴¹. Araştırma sonucuna göre ise bu anlayışın değiştiğini söylemek mümkündür. Bu konuda kadınların yaşadığı yer ve yetiştiği aile yapısı farkındalık kazanmaları için oldukça önemlidir.

Sonuç ve Değerlendirme

Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumun belirlediği ideal kadınlık ve erkeklik anlayışına göre belirlenmiş rollerdir. Toplumsal cinsiyet rolleri anlayışı toplumsal yapı içinde kuşaklararası aktarım ile varlığını sürdürür. Tarihsel süreç içinde meydana gelen sosyal değişimler toplumsal cinsiyet rollerinin de değişmesine neden olur. Kuşaklararası aktarım sürecinde bu değişimler farklı kuşaktan kadınların toplumsal cinsiyet rollerine dair anlayışları farklılık göstermesine neden olur. Günümüzde Z Kuşağı kadınlar kültür ve kalıp yargılardan bağımsız olarak, cinsiyet eşitliğine dayanan toplumsal cinsiyet rollerine anlayışına sahiptir. Bu bireyler geleneksel kadın ve erkek rolleri yerine bireysel bir tercih ile toplumsal cinsiyet rollerini tanımlamaktadır. Gelişen teknoloji, internet ve sosyal medya kullanımı Z Kuşağının küresel ölçekli sosyalizasyon süreçlerine dahil olmasına ve küreselleşen dünyaya daha kolay uyum sağlamalarını kolaylaştıran önemli bir etkidir. X ve Y Kuşağı kadınlarının ise geleneksel kültür ve değerlerine daha bağlı olduğunu söylemek mümkündür. Kuşaklar arasındaki aktarım süreci geleneksel cinsiyet rollerine dair fikirleri tam manasıyla değiştirebilmiş değildir çünkü X Kuşağı kadınlar geleneklerine ve kültüre daha fazla bağlıdır. Y Kuşağı kadınlar ise X ve Z Kuşağı arasında bir köprü gibi ikisini birbirine bağlayan zincirin önemli bir halkası olarak görmek mümkündür.

Y Kuşağı kültürel aktarım ile X Kuşağından etkilenmiş, ancak küreselleşen dünyaya da uyum sağlamaya yatkın oldukları için X Kuşağı kadar keskin cinsiyet rolleri ayırımına sahip değildir. Araştırma kapsamında, kültür ve kalıp yargıların farklı kuşaktan kadınların toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumlarını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır çünkü her şeyden önce toplumsal hayata dair öğrenme süreci ailede başlar. Aile içinde kadınların annelerini rol model olarak kendi toplumsal cinsiyet algılarını inşa etmektedir. Kadınların aile içinde ücretsiz emek ve sorumlulukları sosyal hayata katılım ve kadınların birey olarak var olma mücadelesini zorlaştırmaktadır. Tüm sorumluluklarının, rollerinin ötesinde kadın, bireysel var oluşu ile var olmaya çabalamaktadır. Özellikle X ve Y Kuşağı kadınların bu bilince henüz sahip olmadığını söylemek mümkündür. Daha çok genç yetişkinlerin yer aldığı Z Kuşağı kadınların toplumsal cinsiyet rollerine dair eşitlikçi tutumları benimsemesi, Y Kuşağı kadınlarının eşitlikçi rolleri öğretme süreci ve X Kuşağı kadınlarının desteğiyle kadın erkek eşitliğine dayalı bir yaşam, tüm kadınlar için mümkün olabilir. Geleneksel cinsiyet rollerinde kadınlara aile içinde özel alanda daha fazla yer verilmesi kadınların ev işleriyle ilgilenmek, çocuk bakmak ve eşlerine karşı sorumlulukları yerine getirmek gibi kamusal alandan uzak bir yaşam sürmesine neden olmuştur. Genel olarak baktığımızda X ve Y Kuşağı birçok kadınların eğitim seviyelerinin ve evlenme yaşlarının düşük olduğunu söylemek mümkündür. Z Kuşağına kıyasla daha erken yaşta evlenen bu kuşak kadınlar eğitim hayatlarına ya ara

³⁸ Pınarcıoğlu, 2017.

³⁹ Kaya, 2021.

⁴⁰ Doğanç ve Tuncay, 2020.

⁴¹ Yılmaz, 2018.

vermekte ya da tamamen bırakmaktadır. Bu durum X ve Y Kuşağı kadınların iř hayatına dahil olmasına da engel olmaktadır. Günümüzde Z Kuşağı kadınlar özel alanlarından çıkarak kamusal alana daha fazla dahil olmaktadır ancak kadın ve erkeğin ev içindeki rol dağılımının eşit olduğunu söylemek mümkün değildir. Kadınlar eiiş hayatında çalışıp ayrıca eve geldiklerinde ev işlerinin sorumluluğunu devam ettirmektedir, bu durum kadınların hem ücretli olarak iř hayatında hem de ücretsiz ev içi emek verdiğini göstermektedir.

Kaynakça

- Adıgüzel, O., Batur, H. Z. ve Ekşili, N. (2014). Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı İle Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19, 165-182.
- Akduman, G. ve Hatipoğlu, Z. (2021). Kim Bu Z Kuşağı? International Journal of Entrepreneurship And Management Inquiries, 5(9), 203-226.
- Akgül, H. (2022). X, Y ve Z Kuşağı Bireylerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. International Journal Of Educational Spectrum, 4(1), 31-42.
- Aktaş, G. (2013). Feminist Söylemler Bağlamında Kadın Kimliği: Erkek Egemen Bir Toplumda Kadın Olmak. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 30(1), 53-72.
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı (2017). Türkiye’de İlgili Babalık ve Belirleyicileri. Erişim Adresi (23 Nisan 2022): <https://www.acev.org/directory/turkiyede-ilgili-babalik-ve-belirleyicileri-ana-rapor/>
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 368-388.
- Bayar, B. (2019). Y Kuşağı ve Türkiye’de Y Kuşağına İlişkin Çalışmalar (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kütahya Dumlupınar Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Beauvoir, D. (2021). İkinci Cinsiyet Deneyim (Cilt 2). Koç Üniversitesi Yayınları.
- Beck, U. (2011). Risk Toplumu Başka Bir Modernliğe Doğru. İthaki Yayınları.
- Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UNWOMEN) (2021). Siyasette Kadın 2021 Basın Duyurusu. Erişim Adresi (23 Nisan 2022): <https://Turkey.Un.Org/Tr/115804-Un-Women-İpu-Siyasette-Kadin-2021>
- Bora, A. (2012). Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık, Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar (Der. K. Çayır ve M. Ayan Ceyhan). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Buca Belediyesi (2022). Buca Hakkında. Erişim Adresi (23 Nisan 2022): <https://Www.Buca.Bel.Tr/Buca-Hakkında/2/Buca-Hakkında/Buca.Html>
- Chuanchuan, Z. ve Jingwen, W. (2021). Gender Roles And Women’s Labour Market Outcomes. China Economic Quarterly International, 1(2), 97-108.
- Doğancı, H. K. ve Tuncay, T. (2020). Tarihsel Süreçte Kadının Aile İçindeki Konumunun Feminist Sosyal Hizmet Yaklaşımı Temelinde Değerlendirilmesi. Toplum ve Sosyal Hizmet, 31(3), 1324-1351.
- Duman, Z. (2021). Üniversitede Okuyan Z Kuşağının Değişen Aile Algısı Ve Aile İçi İlişkilerde Yaşadığı Sorunlar. Sosyolojik Bağlam, 2(1), 20-36.
- Erendağ Sümer, F. (2017). Sosyal Medya Kullanım Pratikleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma. Global Media Journal TR Edition, 8(15), 167-181.
- Gençtürk, Z. (2022). Türkiye’de Kadının İşgücüne Katılımını Etkileyen Faktörler. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 43, 361-394.
- Gülseven, A. S. (2017). Türk Aile Hukukunda Toplumsal Cinsiyet Rollerini. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 132, 183-230.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi (İBB) (2022). Kadınların Umudu İzmir’den Yeşerecek. Erişim Adresi (23 Nisan 2022): <https://Www.İzmir.Bel.Tr/Tr/Haberler/Kadinların-Umudu-İzmir-Den-Yeserecek/46338/156>
- Kara, M. N. ve Tekin Babuç, Z. (2023). COVID-19 Pandemi Sürecinin Kadının Görünmeyen Emeline Etkisinin Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden İncelenmesi. Y. Arslan (Ed.), Sosyal Bilimlerde Aktüel Araştırmalar: Etkiler-Sonuçlar (2) (s. 162-184) İçinde. Kalan Yayınları.
- Karakaya, H. (2018). Görünmez Emek ve Ev Kadınları. Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2(1), 73-93.

- Kare Demir Hazır, I., Çelik, K. ve Kalaycıoğlu, S. (2016). Kuşak-İçi ve Kuşaklararası Toplumsal Hareketliliğin Yörüngesi: Ankara İli Örneği. *Sosyoloji Dergisi*, 36, 175-205.
- Karlı, E. (2019). Modernleşme Sürecinde Çözülen Aile Yapısı ve Kadının Yeniden İnşası. *Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-14.
- Kaya, F. (2021). Pandemi Sürecinde Çalışan Kadın Öğretmenlerin Yaşadıkları Sorunlar (Merzifon Örneği) (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Gelişim Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Konakay, G., Günce, N., Yüce Morkoyunlu, A. ve Çelik, F. (2019). Y Kuşağının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Perspektifinden İncelenmesi. *International Journal Of Human Sciences*, 16(4), 1121-1132.
- Longhurst, R. (2003). *Semi-Structured Interviews and Focus Groups*. N. Clifford ve G. Valentine (Ed.) *Key Methods In Geography* içinde. SAGE.
- Öztürk, M. Y. (2010). Ücretsiz Bakım Hizmeti Ekseninde Kadın Emegi, 1980'lerden 2000'lere. S. Dedeoğlu ve M. Y. Öztürk (Der.), *Kapitalizm, Ataerkillik ve Kadın Emegi: Türkiye Örneği* (s. 27-80) içinde. Sosyal Araştırmalar Vakfı.
- Öztürk, M. Y. (2012). Cinsiyete Dayalı İşbölümü Üzerine Notlar-Kavramsal ve Tarihsel İpuçları. *Feminist Politika*, 16, 16-20.
- Paçacıoğlu, B. (2018). Üç Farklı Kuşaktaki Evli Kadın ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları İle Aile İşlevleri Arasındaki İlişki (Yayımlanmamış doktora tezi), Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Pınarcıoğlu, N. Ş. (2017). Eril Siyasette Kadın Temsili (Mi?). *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7(1), 10-14.
- Sar, E. (2021). Çalışma Hayatında Kadın İstihdamı ve Türkiye'de Yansımaları. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 20-40.
- Savaş, G. (2018). Türkiye'de Yaşayan Bireylerin Toplumsal Cinsiyet Eşit(siz)liği Algısı. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 1(2), 101-121.
- Sultana, A. ve Altay, S. (2019). Ataerkillik ve Kadının İkincilliği; Kuramsal Bir Analiz. *E-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 11(1), 417-427.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2019). İşgücü İstatistikleri 15-64 Yaş Kategorisi. Erişim Adresi (23 Nisan 2022): <https://Data.Tuik.Gov.Tr/Bulten/Index?P=Isgucu-Istatistikleri-Ekim-2019-33777>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2021). Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri. Erişim Adresi (23 Nisan 2022): <https://Data.Tuik.Gov.Tr/Bulten/Index?P=Istatistiklerle-Kadin-2021>
- Birleşmiş Milletler Siyasette Kadın (2021). Siyasette Kadın 2021. Erişim adresi (23 Nisan 2023): <https://turkiye.un.org/tr/115804-un-women-%E2%80%93-93-ipu-%E2%80%9Csiyasette-kad%C4%B1n-2021%E2%80%9D-haritas%C4%B1na-g%C3%B6re-parlamentolarda-bakanl%C4%B1klarda-devlet>
- Üner, S. (2008). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2014). Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, S. (2018). Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Günlük Hayattaki Yansımaları: Çorum/Alaca Örneği. *İmgelem*, 2(2), 59-79.

Farklı Kuşaktan Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Ataerkillik Anlayışı: İzmir Şirinyer Örneği

EK: Sosyo-demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim durumu	Meslek	Medeni durum
K1	Kadın	43	Üniversite mezunu	Muhasebeci	Evli
K2	Kadın	50	Üniversite mezunu	Sınıf öğretmeni	Boşanmış
K3	Kadın	40	Üniversite mezunu	Sınıf öğretmeni	Boşanmış
K4	Kadın	39	Üniversite mezunu	Sınıf öğretmeni	Evli
K5	Kadın	52	Lise mezunu	Ev hanımı	Evli
K6	Kadın	19	Üniversite okuyor	Öğrenci	Bekar
K7	Kadın	22	Üniversite okuyor	Öğrenci	Bekar
K8	Kadın	20	Üniversite okuyor	Öğrenci	Bekar
K9	Kadın	21	Üniversite mezunu	Anestezi teknikeri	Bekar
K10	Kadın	42	Ortaöğretim mezunu	Ev hanımı	Evli
K11	Kadın	18	Lise mezunu	Öğrenci	Bekar
K12	Kadın	49	Lise mezunu	Okul personeli	Evli
K13	Kadın	31	Lise mezunu	Ev hanımı	Evli
K14	Kadın	29	Üniversite mezunu	Çağrı merkezi çalışanı	Bekar
K15	Kadın	53	Lise mezunu	Ev hanımı	Evli
K16	Kadın	28	Üniversite mezunu	Öğretmen	Evli
K17	Kadın	31	Lise mezunu	Kalite kontrol sorumlusu	Bekar
K18	Kadın	60	Ortaokul mezunu	Ev hanımı	Evli